

प्रस्तावना : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले जनतालाई शासन प्रक्रियामा अधिकाधिक मात्रामा सम्मिलित हुने अवसर जुटाई आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि श्रोत साधनको परिचालन, विनियोजन र विकासको प्रतिफलको सन्तुलित तथा समान वितरण सहभागितात्मक रूपले गरी स्थानीय स्वायत्त शासन पद्धतिको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ।

यस उद्देश्य पूर्तिका लागि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २५ र टिप्पणी खण्डमा उल्लेखित प्रावधानका आधारमा स्थानीय तहहरूले आ-आफ्नो क्षेत्रमा पर्ने विकास निर्माणको लागि उपभोक्ता समूह, गैरसरकारी संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरी ती मार्फत् उक्त कार्यहरू गर्नु गराउनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। उपरोक्त नीतिगत व्यवस्थाको प्रभावकारिताको लागि छार्का ताडसोड गाँउपालिका क्षेत्रभित्र काम गर्ने सम्पूर्ण गैह्र सरकारी संस्थासँगको सहकार्य, समन्वय, सहयोग, सहभागिता र परिचालनमार्फत विकासमा सहभागिता, कार्यन्वयनको पारदर्शिता र उद्देश्यप्रतिको जवाफदेहिता बृद्धि गर्दै समावेशी एवं मूलप्रवाहीकरणमार्फत समावेशी विकास एवं समन्यायीक प्रतिफल वितरण नीतिको अबलम्बन गर्नु अपरिहार्य भएको छ।

संगै बसौं, सँगै काम गरौं र सँगै सेवा गरौं भन्ने आधारमा समुदायको विकासमा सेवा एवं साभेदारी गर्ने उद्देश्यबाट स्थापना भएका गैर सरकारी संस्थाहरूलाई स्थानीय तहको विकास कार्यमा सरीक गराउने, उनीहरूको प्रवर्धन, नियमन, निर्देशन, नियन्त्रण एवं कार्य सहजीकरण प्रभावकारी रूपमा गर्ने छार्का ताडसोड गाँउपालिकाको यो निर्देशिका जारी गरिएको छ। गैर सरकारी संस्थालाई विकासको संरक्षण प्रारूपमा स्थापित गराउन स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि छार्का ताडसोड गाँउपालिको गाउँ सभाको बैठकबाट यो निर्देशिका लागू गरिएको छ।

परिच्छेद १

लक्ष्य तथा उद्देश्य

१.१ लक्ष्य

स्थानीय शासन प्रक्रियामा स्वस्फूर्त र स्वायत्त रूपमा गठित गैससको माध्यमद्वारा सामाजिक परिचालनबाट पिछडिएका क्षेत्र तथा वर्गका महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक एवम् दलितहरू समेतको स्थिति तथा आर्थिक, सामाजिक स्तरमा सुधार ल्याई सुसंस्कृत, समतामूलक, सशक्त एवम् सहभागितात्मक प्रक्रियाद्वारा समुन्नत समाजको स्थापनाको लागि स्थानीय तह र गैर सरकारी संस्थाहरूबीच पारस्परिक सद्भाव अभिवृद्धि गरी सहयात्रीको रूपमा कार्यक्रम संचालनमा सहयोग पुऱ्याउनु यस कार्यविधिको लक्ष्य हुनेछ।

१.२ उद्देश्य

- स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूको सेवामुखि व्यवहार, सुसंस्कार र पारदर्शितामा जोड दिँदै सहभागितामूलक रूपमा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने विकास क्रियाकलापलाई गैसस र नागरिक समाजप्रति सम्वेदनशील र साभेदार बनाउने प्रणालीको संस्थागत विकासमा सहयोग पुऱ्याउने।
- विकास प्रयासको पहुँच नपुगेका समुदाय र वर्गबाट हुने योगदानको कदर गर्दै सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा तिनलाई आत्मनिर्भर र सशक्त बनाउने कार्यमा साभेदारको रूपमा काम गर्न सहयोग पुऱ्याउने।
- सामाजिक-आर्थिक क्रियाकलापमा पिछडिएको वर्ग, जाति र क्षेत्रका साथै त्यहाँका महिला तथा पुरुषको संलग्नता, सहभागिता, भूमिका तथा योगदानलाई समान ढंगले अभिवृद्धि गर्दै उनीहरूको निर्णय गर्ने अधिकारको संरक्षण गर्ने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने।
- छार्का ताडसोड गाँउपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरूको अनुगमन, मूल्यांकन तथा नियन्त्रणको व्यवस्थापन गर्ने।
- छार्का ताडसोड गाँउपालिका क्षेत्रभित्रका समस्त गैर सरकारी संस्थाहरूको गतिविधि तथा कृयाकलापहरूलाई छार्का ताडसोड गाँउपालिका नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप नै मूल प्रवाहिकरणमा ल्याउने।
- युवा लक्षित कार्यक्रममा जोडिदिने र स्वदेशी पेशा व्यवसायलाई प्रोसाहान गर्ने।

परिच्छेद २
गैरसरकारी संस्था परिचालन सम्बन्धि सिद्धान्त, रणनीति तथा नीति

२.१ गैसस परिचालन सम्बन्धी सिद्धान्तहरू : गैसस परिचालन सम्बन्धमा छार्का ताडसोड गाँउपालिका तथा गैसस दुवैपक्षले अवलम्बन गर्नुपर्ने निर्देशक सिद्धान्तहरू:

१. छार्का ताडसोड गाँउपालिका र गैससले एक अर्काको भूमिकालाई स्वीकार र सम्मान गर्ने ।
२. सबल र कमजोर पक्षको बुझाइबाट एकअर्काको सबल पक्ष बढाउन सहयोग गर्ने ।
३. असमझदारी र अविश्वास हटाई विकासका चुनौतिहरूलाई वस्तुगत समझदारीबाट सम्बोधन गर्ने ।
४. छार्का ताडसोड गाँउपालिका र गैससका सम्बन्धहरू पारदर्शी, उत्तरदायी र लक्ष्यमूलक हुनुपर्ने ।
५. दुवै पक्षहरू दलगत राजनीतिक बन्धनबाट टाढा रहने ।
६. कार्यक्रम तर्जुमादेखि कार्यान्वयन तहसम्म लक्षित समुदायको संलग्नता हुनुपर्ने ।
७. कार्यक्रम सुरु हुनु अगावै यसको अवधारणा प्रष्ट र लक्षित समुदायसित छलफल भएको हुनुपर्ने ।
८. समाजका कमजोर पक्षलाई सबल बनाउन ध्यान दिएको हुनुपर्ने ।
९. स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र नेपाल सरकारको संविधान २०७२ भाग १७ को मूल मर्मलाई आत्मसात गर्नुपर्ने ।

२.२ छार्का ताडसोड गाँउपालिका गैर सरकारी संस्थाहरूको परिचालन सम्बन्धी निम्नानुसारको रणनीति अवलम्बन गर्नेछ :

क) गैरसरकारी संस्थालाई छार्का ताडसोड गाँउपालिका क्षेत्रको विकासको निम्ती विकासको साभेदार एवं जिम्मेवार क्षेत्र वा तहको रूपमा लिने र सोहि अनुसार संस्थागत गर्ने नीति लिइनेछ ।

ख) गैरसरकारी संस्थाका प्रमुख कार्यक्षेत्र यकिन गरि सो कार्य एवं क्षेत्रमा केन्द्रीत रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

ग) गैरसरकारी संस्थाहरूको कामको मूल्यांकन गरि थप प्रोत्साहित एवं प्रभावकारी रूपमा उनीहरूलाई अगाढि बढाइनेछ ।

घ) गैरसरकारी संस्थाहरूलाई क्षमता विकास एवं अन्य सहयोग पुर्याउने प्रवर्धनकारी भुमिका निर्वाह गरिनेछ ।

ङ) गैरसरकारी संस्थाहरूलाई लक्षित वर्ग, जोखिमग्रस्त समुदाय एवं पिछडिएको क्षेत्रमा काम गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

२.३ गैसस परिचालन सम्बन्धी नीतिहरू : उपरोक्त रणनीतिहरू पुरा गर्न निम्नानुसारको नीतिहरू छार्का ताडसोड गाँउपालिकाले अवलम्बन गर्नेछ :

- स्थानीय तहद्वारा संचालन हुने कार्यमा गैससहरूको सहभागिता र साभेदारी अभिवृद्धि गर्ने ।
- सामुदायिक तथा सार्वजनिक श्रोत र साधनमाथिको पहुँच तथा नियन्त्रण र निर्णय प्रक्रियामा गैसस-नागरिक समाजको साभेदारी र सहभागिता वृद्धि गर्ने ।
- पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदाय तथा महिलाहरूप्रति सकारात्मक विभेद कायम गर्न बल पुर्‍याउने ।
- राजनीतिक आग्रह र पूर्वाग्रहलाई निरुत्साहित गर्दै स्थानीय गैसस तथा सामुदायिक संघ-संस्थाहरूलाई परिचालन गर्ने ।
- सरकारी, गैरसरकारी, निजी तथा दातृ संस्थाहरूको गैसस क्षमता अभिवृद्धि गर्ने प्रयासलाई समन्वय र एकिकृत गर्न सघाउ पुर्‍याउने ।
- स्थानीयस्तरमा छरिएर रहेका गैससहरूको समन्वयात्मक संयन्त्र तयार गरी संस्थागत सुदृढीकरणमा सहयोग पुर्‍याउने ।

- गैससको दर्ता/नवीकरण प्रणाली सुदृढ गरी स्थानीय स्तरमा सुदृढ तथ्यांकमा आधारित सूचना व्यवस्था (database) तयार गरी अभिलेख व्यवस्थित गर्न सघाउ पुऱ्याउने । संस्था दर्ता र नवीकरणमा गैसस महासंघको सिफारीस र सम्पुर्ण गैससहरुलाई गैसस महासंघमा आवद्धताको व्यवस्था गर्दै जाने ।
- गैरसरकारी क्षेत्रको तुलनात्मक लाभ, प्रतिस्पर्धात्मक नवीन सोच र सिकाइहरुको अत्यधिक उपयोग गर्नमा मद्दत पुऱ्याउने ।
- गैससहरुको सुशासन, व्यवस्थापन र संस्थागत विकासमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- विकासको जिम्मेवार सहयात्रीको रूपमा पारस्परिक सहयोग वृद्धि गर्ने ।
- गैससको लेखाजोखा प्रणाली पारदर्शी गराई लेखापरीक्षण व्यवस्थित गर्न सघाउ पुऱ्याउने ।
- गैससहरुको सामाजिक परीक्षण , कार्यस्थलमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण, समन्वय बैठकको व्यवस्था अवलम्बन गराउने ।
- गैससहरुको अर्दवार्षिक, वार्षिक रूपमा गैससहरुको कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदनको प्रस्तुतिकरणको व्यवस्था अवलम्बन गराउने ।

परिच्छेद ३

गैरसरकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र, प्रकार र गैससको अपेक्षित भुमिका

३.१ गैरसरकारी संस्थाहरुको परिचालन गर्दा भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने भन्दा उनीहरुको कामको प्रमुख क्षेत्र एवं कार्यको प्रमुख क्षेत्र निम्नानुसार हुनेछ :

- क) भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सरकारी लगानि केन्द्रित हुने हुँदा गैरसरकारी संस्थाहरुको लगानि मुल रूपमा सामाजिक विकासको पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धि क्रियाकलापहरु
- ख) जनचेतना वृद्धि एवं निर्माण गर्ने कार्यहरु
- ग) महिला, दलित, मधेशी, अपांग, बालबालिका, बृद्ध, अपांग, मजदुर, किसान जस्ता पिछडिएका वर्ग एवं समुदायको अधिकार, न्याय, पहुँच, नियन्त्रण बढाउने कार्यहरु,
- घ) लक्षित वर्ग एवं पिछडिएको क्षेत्रको न्याय एवं विकासको लागि बहस, पैरवी गर्ने सम्बन्धि कार्यहरु
- ङ) लक्षित वर्गको आय आर्जन क्षमता बढाउन कृषि, पशु, सीपमुलक तालीम सम्बन्धी कार्यहरु
- च) जनसाधारणको साक्षरता, शिक्षा, चेतना बढाउन अभियान वा विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने
- छ) जनताको स्वास्थ्य, सरसफाई, प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, वातावरण जस्ता पक्षको प्रवर्धन गर्ने
- ज) लक्षित वर्गको मानव अधिकार, जोखिममा रहेका पक्षको राहत एवं पुनस्थापना गर्ने सम्बन्धी कार्यहरु
- झ) अन्य खेलकुद, सामाजिक भेदभावको अन्त्य गर्ने लगायतका सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक आदि कार्यहरु

३.२ उपदफा ३.१ का अतिरिक्त गैरसरकारी संस्थाहरुको कार्यक्षेत्र मूख्यतः दलित, मधेशी, महिला, बृद्ध, अपांग, बालबालिका, एकल महिला, मुस्लीम, जनजनाति, पिछडिएको वर्ग एवं क्षेत्रका समुदाय आदिलाई केन्द्रित गरी विपन्नता नक्सांकनमा पछाडि रहेका वर्गमा विशेष प्राथमिकताका साथ गैससहरुलाई परिचालन गर्न जोड दिइनेछ ।

३.३ गैरसरकारी संस्थाहरुको वर्गिकरण : गैरसरकारी संस्थाहरुको वर्गिकरण निम्नानुसार गरिनेछ :

- १) पेशागत संस्थाहरु जस्तै तालिम, परामर्स तथा अनुसन्धान गर्ने संस्थाहरु
- २) सामुदायिक विकास सम्बन्धी संस्थाहरु
- ३) महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी संस्थाहरु

- ४) मानव अधिकारको प्रवर्धन गर्ने संस्थाहरु
- ५) कृषि, वन, तथा वातावरण सम्बन्धि काम गर्ने संस्थाहरु
- ६) जन स्वास्थ्य सम्बन्धि काम गर्ने संस्थाहरु
- ७) अन्य संस्थाहरु (क्लव, आमा समूहहरु, उपभोक्ता समूह, आदि)

३.४ छार्का ताडसोड गाँउपालिका गैसससितको अपेक्षा

नागरिक समाज र गैसस लगायत माथि उल्लिखित पृष्ठभूमिका आधारमा यस कार्यविधिले गैससहरुको सहभागिता वा तिनीहरुबाट संचालन हुने कार्यमा गैससका तर्फबाट केही अपेक्षाहरु राख्दछ ।

स्थानीय स्तरमा गैसस, नागरिक समाज, सरकार र लक्षित समूहबीचको अन्तरसम्बन्ध, अन्तरनिर्भरता र परिपूरकता अभिवृद्धिको लागि गैससहरुबाट देहाय बमोजिमको भूमिका र मान्यता अपेक्षा गरिएको छ ।

१. सामाजिक विकासका लागि सहयोगीको भूमिका
२. आवधिक योजनाको लक्ष्य पूर्तिमा सहयोगीको भूमिका
३. सामाजिक परिचालन र सहभागिता प्रवर्धनको भूमिका
४. दबाब समूहको रूपमा पारदर्शिता कायम गर्न तथा गरिवी उन्मुख नीतिको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न सहयोगीको भूमिका
५. स्थानीय तह र विषयगत शाखाहरुसितको निरन्तर सम्पर्क र अन्तरक्रिया तथा प्रक्रियात्मक सुधारमा सहयोगीको भूमिका
६. सरोकारवाला संस्थाहरुबीचको सम्पर्क र सिकाइ आदानप्रदानमा सहयोगीको भूमिका
७. समुदाय र सेवाबीच माग श्रृजनामा उत्प्रेरकको भूमिका
८. दलित एवं पिछडिएका वर्गको उत्थान र मूलप्रवाहीकरणमा सहजकर्ताको भूमिका
९. महिला, युवा, वृद्ध, असहाय, अशक्त र अपांगहरुको उत्थान/सशक्तिकरणका लागि सहजीकरणको भूमिका
१०. मानव संशाधन विकास, सचेतना र सिप विकासमा सहजीकरणको भूमिका
११. आ-आफ्नो विशिष्टीकृत विषय अनुरूप कार्य संचालनको प्रयासबाट दोहोरोपना हटाउन सहयोग पुऱ्याउने भूमिका
१२. संजाल (Networking) निर्माण र स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको वातावरण श्रृजनामा सहयोगीको भूमिका
१३. सरोकारवालासितको सहकार्य एवं सहयोगमा पारदर्शिता र आत्मविश्वासको अभिवृद्धिमा सहयोगीको भूमिका
१४. सामाजिक अन्तरसम्बन्ध, अन्तरनिर्भरता र परिपूरकतालाई बढावा दिने भूमिका
१५. गैरसरकारी संस्था, तिनका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरुको आचारसंहिताको पालना (अनुसूची-१३) मा तदारुकता कायम गर्ने भूमिका
१६. समुदाय, दातृसंस्था र सरकारी तह बीच मध्यस्थता गर्ने पुलको रूपमा सहयोगीको भूमिका

परिच्छेद ४

गैरसरकारी संस्थाको परिचालन समिति र यसको काम कर्तव्य एवं अधिकार

४.१ गैससहरुसँग समन्वय गर्न, विकासमा साभेदारी विकास गर्न गैसस महासंघ नेपाल जिल्ला कार्य समितीको सहभागितामा निम्नानुसारको गैसस परिचालन समिती छार्का ताडसोड गाँउपालिका स्तरीय गैसस डेस्क स्थापना गरी उक्त समितीको गठन गरिनेछ :

- क) अध्यक्ष : गाँउपालिका अध्यक्ष
- ख) सदस्य : प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत वा निजले तोकेको व्यक्ति
- ग) सदस्य : गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितिको अध्यक्ष/गाँउपालिका गैसस फोकल पर्सन ।
- घ) सदस्य : गैसस क्षेत्र हेर्ने सामाजिक शाखाको प्रमुख
- ड) सदस्य : समितिले मनोनित गरेका गैसस क्षेत्र एवं नागरिक समाजका क्षेत्रबाट बढिमा २ जना मनोनित गरेका व्यक्तिहरु
(यसरी मनोनित गर्दा उक्त क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याएका व्यक्ति तथा

संस्थाको तर्फबाट गैसस महासंघमा आवद्ध रहेकाहरू संस्थाहरू मध्येबाट गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितीको सिफारीसमा यस समितिले मनोनित गर्नेछ ।

४.२ गैसस परिचालन समितिका काम, कर्तव्य र अधिकार :

- क) गैरसरकारी संस्थाहरू परिचालन सम्बन्धि नीति तर्जुमा एवं समसामयिक परिमार्जन गरी स्वीकृतीका लागि छार्का ताडसोड गाउँपालिका कार्यपालिका बैठकमा पेश गर्ने
- ख) गैससहरूका बजेट तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरि स्वीकृतीका लागि छार्का ताडसोड गाउँपालिका कार्यपालिका बैठक एवम परिषदमा पेश गर्ने
- ग) गैरसरकारी संस्थाहरूको लागि सहयोग प्राप्त हुने वातावरणको विकासको लागि सहयोग पुर्याउने,
- घ) गैससहरूको क्षमता विकासमा सहयोग पुर्याउने
- ङ) गैससहरू बीच एवं गैसस र स्थानीय तह एवं विषयगत कार्यालयसंगको समन्वय, साभेदारी र सहयात्राको वातावरण सिर्जना गर्ने
- च) गैससहरूको अनुगमन उनीहरूका कार्यको मूल्यांकन गरि उत्कृष्ट कार्य गर्ने लाई पुरस्कार र नराम्रो कार्य गर्नेलाई उचित नियमनका उपायहरू अपनाउने
- छ) गैससका कार्यहरूको मूल्यांकनका आधार, सुचक, एवं कार्यविधि र ढाँचा समेत तयार गर्ने
- ज) गैससहरूको परिचालन एवं ब्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक फारम, ढाँचा, कार्यविधि तयार गर्ने
- झ) अन्य :

१. गैसस सम्बन्धी नीति नियम/कार्यविधि/विनियम तय गरी गैसस परिचालन समितिबाट पास भै गाँउकार्यपालिका बाट स्वीकृत गराई लागु गर्ने तथा गराउने ।
२. गैससको सक्रिय सहभागिताका लागि संरचना र प्रक्रिया निर्धारण गर्ने र उपयुक्त स्तरबाट स्वीकृत गराउने ।
३. वार्षिक तथा आवधिक विकास योजनामा गैससको भूमिका र योगदानको लेखाजोखाका साथै कार्यक्रमहरूको मिलनविन्दु (convergence) हेर्ने तथा त्यसमा गैसस पक्षलाई यथेष्ट रूपमा समावेश गर्ने वातावरण श्रृजना गर्न ।
४. गैसस कार्यक्रम तयार गर्ने, त्यस्ता कार्यका लागि वित्तीय र प्राविधिक श्रोत जुटाउने र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्ने ।
५. पिछडिएका वर्ग र क्षेत्रका महिला तथा बालबालिकाको हित र लैङ्गिक समानता जस्ता सामाजिक विषयहरूमा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन तथा अनुगमनका लागि गैससहरूसँग समन्वय गर्नुका साथै आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।
६. गैससका सन्दर्भमा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्था तथा कार्यक्रमहरूसँग सञ्जाल स्थापना गर्न सहयोग पुर्याउने ।
७. गैसस संलग्न रहेको कार्यक्रमहरूको सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा समीक्षा गरी प्रतिवेदन सम्बन्धित समितिमा पेश गर्ने ।
८. गैससहरूको लेखापरीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सामाजिक परीक्षण र वार्षिक प्रतिवेदनहरूको अभिलेख र विश्लेषण गर्ने ।
९. क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न छार्का ताडसोड गाउँपालिका संग समन्वय गर्ने ।
१०. गैसस सम्बन्धी तथ्याङ्क, सूचना संकलन गर्ने वा सो कार्यमा सहयोग र समन्वय गर्ने ११. जिल्ला समन्वय समिति/जिल्ला प्रशासन कार्यालयसँग समन्वय गरी गैसस एवं तिनका गतिविधि र कार्यक्रमहरू र अभिलेख राख्ने, गैससहरूको वर्गीकरण तथा सूचीकृत गर्ने र जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई (अनुसूची-१० अनुसार) तथ्यांक अभिलेख राख्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।
१२. जिल्ला भित्र हुने विकास कार्यक्रममा छार्का ताडसोड गाउँपालिका र गैससले संयुक्त रूपमा काम गर्ने गराउने आधारहरू तोकन छार्का ताडसोड गाउँपालिका को बोर्ड बैठकमा सिफारिश गर्ने र भएका निर्णयहरू लागू गराउने ।
१३. गैससका लागि वकालत तथा पृष्ठपोषण (Lobby) गर्ने ।

१४. गैससको कार्य संचालनका आधारमा मान्यता (accreditation) दिने र दर्ता/नवीकरणको सिफारिश (अनुसूची-१४) मा उल्लेख भएको कागजातहरूको आधारमा अनुसूची १५ बमोजिम सिफारिस गर्ने ।
१५. स्थानीय स्तरमा गठन भएका सामुदायिक संघ-संस्थाहरूको प्रवर्द्धनमा सहयोग र समन्वय गर्ने ।
१६. गैसस परीचालन समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार गैससको अध्यक्ष, उपअध्यक्ष, सचिव र अन्य सदस्य तथा गैसस सम्बन्धी कार्यक्रमसँग सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई आमन्त्रण गर्ने ।
१७. गैसस, उपभोक्ता समूह, सामाजिक संस्थाहरूलाई विषयगत आधारमा वर्गीकरण गरी सूचीकृत गर्ने ।
१८. आवश्यकतानुसार कार्य संचालन गराउन अध्यक्षको सिफारिसमा कार्यदल गठन गर्न सक्ने र विशेष सेवा लिन सक्ने ।
१९. आवश्यकतानुसार कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने ।
२०. गाँउपालिकामा कार्यरत गैससहरूका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
२१. गैसस सहयोगी दाताहरूको (Donor) पहीचान गरी यस समीतिले गैसस महासंघ मार्फत विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरूसंघ पहुंच वढाउने ।

४.३ अध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार

समितिका अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

१. समितिको बैठक बोलाउन सदस्य-सचिवलाई निर्देशन दिने ।
२. बैठकमा समितिको प्रतिवेदन र प्रस्ताव पेश गर्ने, गराउने ।
३. समितिका सदस्यहरूलाई कामको बाँडफाँड गर्ने तथा सम्बन्धित कार्यहरूमा आवश्यक समन्वय गर्ने ।
४. विषयगत योजना तर्जुमा समिति र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिको बैठकमा भाग लिने तथा लिन लगाउने ।
५. समितिको विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न वित्तीय श्रोत जुटाउने/परिचालन गर्ने ।
६. गैससका माध्यमबाट संचालन हुने वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गरी सम्बन्धित विषयगत समितिसँगको गैससमहासंघ मार्फत समन्वय गरी जिसस समक्ष पेश गर्ने र ततपश्चात् गैससबाट संचालन हुने गरी स्वीकृत भएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गराउने र त्यसको अनुगमन तथा समीक्षा गर्ने गरी जिससको समीक्षा बैठकमा पेश गर्ने ।
७. समितिका निर्णयहरू सार्वजनिक गरी पारदर्शिता बढाउने ।
८. बैठकहरू सहभागितात्मक रूपमा संचालन गर्ने गराउने ।
९. आवश्यकतानुरूप प्रतिवेदन पेश गर्ने, गर्न लगाउने ।

४.४ सदस्य सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार

समितिका सदस्य - सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

१. अध्यक्षको सल्लाह अनुसार बैठक बोलाउने, कार्यसूची (एजेण्डा) तयार गर्ने, बैठकमा निर्णयार्थ पेश गर्ने ।
२. बैठकको निर्णय माइन्युट गर्ने र बाँड्ने ।
३. समितिसँग सम्बन्धित सूचना, तथ्याङ्क तथा अभिलेखहरू दुरुस्त राख्ने र अद्यावधिक गर्ने ।
४. गैसस सम्बन्धी विवरणहरू सूचना केन्द्रमा समेत उपलब्ध गराउने र रेकर्ड बनाउने ।
५. अध्यक्षले तोकेको दायित्व वहन गर्ने ।
६. पोखरा उपमहानगर पालिकाको कार्यालय, विषयगत शाखा वा अन्य इकाईहरूसँग समन्वय गर्ने ।

४.५ सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

समितिका सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. समितिले सुम्पिएको जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

२. बैठकमा उपस्थित भई विषयवस्तुको छलफलमा सक्रियतापूर्वक भाग लिने ।
३. बैठकको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्ने ।
४. बैठकमा निर्णयका लागि मतदान गर्ने ।
५. समितिलाई तोकिएको समग्र कामहरूलाई कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुर्याउने ।
६. आफ्नो क्षेत्रमा संचालित गैससहरू बारेको जानकारी छलफलमा ल्याउने ।
७. आफ्नो क्षेत्रमा गैससबाट संचालित कार्य र अन्य कार्यहरूबीचको दोहोरोपना हटाउने वा एकीकृत गर्ने प्रस्ताव गर्ने ।

४.६ गैसस परिचालन समितिको बैठक एवं अन्य कार्यविधि:

- क) यस समितिको बैठक कम्तिमा प्रत्येक २ महिनामा र आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवधिमा पनि बस्न सक्नेछ ।
- ख) अध्यक्षको निर्देशानुसार सदस्य सचिवले समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।
- ग) सामान्यतः समितिको बैठक गाँउपालिका कार्यालयको सभाहलमा बस्नेछ र बैठकको गणपुरक संख्या सम्पूर्ण सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यको उपस्थितलाई जनाउनेछ ।
- घ) बैठकका निर्णयहरू मूल रूपमा सर्वसहमति अनुसार गर्नुपर्ने छ, तर विचारहरू विभाजित हने स्थिति भएको उपस्थित सदस्यको बहुमतबाट निर्णय हुनेछ ।
- ङ) यस समितिको सचिवालय छार्का ताडसोड गाउँपालिका कार्यालयमा रहनेछ ।
- च) यस समितिलाई प्रभावकारी रूपमा सहयोग गर्न एक उपसमिति रहनेछ ।

४.७ गैसस समन्वय उपसमिति :

गैसस परिचालन नगर स्तरीय समन्वय समितिको काम, कारवाहि एवं कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्याउन निम्नानुसारको एक गैसस परिचालन उपसमिति रहने छ :

- क) संयोजक: गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितीका अध्यक्ष
- ख) सदस्य : छार्का ताडसोड गाँउपालिका कार्यालयका सामाजिक शाखाका प्रमुख
- ग) सदस्य : गैससमहासंघ जिल्ला कार्यसमितीले तोकेको प्रतिनिधि
- घ) सदस्य : छार्का ताडसोड गाँउपालिका कार्यालयका तोकेको प्रतिनिधि
- ङ) सदस्य : गैसस परिचालन समन्वय समितीले तोकेको प्रतिनिधि

४.८ गैसस परिचालन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- क) नीति, प्रस्ताव तथा कार्यक्रम तयार गरि समन्वय समितिमा पेश गर्ने
- ख) गैससहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने
- ग) समन्वय एवं साभेदारी विकासका नियमित कार्य गर्ने
- घ) वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्ने
- ङ) बैठक, छलफल, अन्तरक्रिया, समिक्षा जस्ता कार्यको व्यवस्था मिलाउने
- च) अनुगमन कार्ययोजना तयार गरि गैससका कार्यको नियमित अनुगमन गर्ने
- छ) समन्वय समितिले तोकेका एवं निर्देशन गरेका अन्य कार्य गर्ने

परिच्छेद ५

गैससका कार्यक्रमको अनुगमन एवं मूल्यांकन

५.१ गैरसरकारी संस्था एवं उनिहरूको कार्यको अनुगमन एवं मूल्यांकन निम्नानुसार हुनेछ :

- क) गैरसरकारी संस्थाहरूबाट सम्पादित कार्यहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन सम्बन्धित संस्थाले गैसस समन्वय उप समिती मार्फत निरन्तर रूपमा गराउनु पर्नेछ । अनुगमन सम्बन्धि सम्पूर्ण खर्चहरू सम्बन्धित संस्था आफैले व्यहोर्नु पर्ने छ ।
- ख) गैसस एवं उनिहरूको कार्यको अनुगमन तथा मूल्यांकन आवधिक रूपमा गाँउपालिका, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समिती, गैसस समन्वय उप समिती समेतले यस कार्यविधि एवं अन्य प्रचलित कानुन अनुसार गर्न सक्नेछन् ।

- ग) उपरोक्तानुसार भएको अनुगमन एवं मूल्यांकनको आधारमा प्राप्त प्रतिवेदन अनुसार गैससहरुले उनीहरुको कार्यमा सुधार ल्याउनु पर्नेछ ।
- घ) गैससहरुको नियमित अनुगमन गर्न, कार्यमा दोहोरोपना हटाउनु, आपसि समन्वय एवं कार्य साभेदारीलाई प्रवर्धन गर्न छार्का ताडसोड गाँउपालिका एवं गैसस परिचालन समितिले एक संयुक्त कार्यदल गठन गरी निरन्तर अनुगमन प्रणालीको स्थापना गर्न सकिनेछ ।
- ङ) गैससका कार्यको अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्न सोको आधार, सुचक, अन्य उपयुक्त विधिहरु समेतको विकास गरि सो आधारमा उनिहरुको कार्य, उद्देश्य र उपलब्धि बीचको सम्बन्ध समेतको विशेषण गरि अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्नुपर्दछ ।
- च) यसरी मूल्यांकन गर्दा अर्धवार्षिक प्रतिवेदन एवं कार्यस्थलको अध्ययन गरि अनुसुचि ४ को प्रगति लेखाजोखा जाँचतालीका अनुसार गरिनेछ ।

५.२ गैससहरुले संचालन गरेका कार्यक्रमहरुको सम्बद्ध तहहरुको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन एवं नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था गैसस परिचालन उपसमितिले मिलाउनु पर्नेछ । अनुगमन कार्यको लागि संघसंस्थाहरुले आफ्नो कार्यक्रममा रकम विनियोजन गर्नुपर्नेछ । संस्थाको अनुगमन कार्यको लागि सम्बन्धीत संस्थाले आवश्यक आर्थिक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ । अनुगमन पश्चात अनिवार्य रुपमा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरि समन्वय समितिमा पेश गरि सो उपर छलफल गरी समितिले पृष्ठपोषण गर्नुपर्नेछ । र यस्तो पृष्ठपोषण सम्बन्धीत संस्थाले पालना गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६ गैरसरकारी संस्थाको प्रवर्धन, क्षमता विकास र नियमन

- ६.१ गैससहरुको प्रवर्धन, क्षमता विकास र नियमन निम्नानुसार गरिनेछ :
- क) गैससको स्थापना, दर्ता, नविकरण जस्ता कार्यमा गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितिले सहजीकरण गर्ने छ, एवं कार्यहरुको सरलीकरण गर्न सहयोग गर्ने छ ।
 - ख) गैससका कार्यलाई सहजिकरण गर्न छार्का ताडसोड गाँउपालिकामा गैसस कक्ष स्थापना गरिने छ, र सोको कार्य गर्न गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितिलाई तोकिने छ ।
 - ग) गैससहरुको कार्यको मूल्यांकन गरि उत्कृष्ट कार्य गर्ने संस्थालाई प्रसंसापत्र, नगद वा अन्य पुरस्कार दिइनेछ, र नकरात्मक कार्य गर्नेलाई सुधार गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । गैससलाई पुरस्कृत गर्ने प्रयोजनका लागि मूल्यांकनका आधार निम्न हुनेछन् :
 १. संस्थाको दीर्घकालीन सोच, उद्देश्य र रणनीति प्रष्ट उल्लेख भएको ।
 २. संस्थाको कार्यक्रमको दीगोपना बारे सम्बद्ध जनशक्तिलाई जानकारी भएको ।
 ३. गैसस सुशासन, व्यवस्थापकीय पक्ष र व्यवहार स्पष्ट भएको ।
 ४. संचालित वा सम्पन्न कार्यहरुको राम्रो अलिभेख भएको ।
 ५. सूचना तथा संचार र प्रतिवेदन प्रणाली व्यवस्थित भएको ।
 ६. स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन भएको ।
 ७. कार्यहरु संख्यात्मक मात्र नभई गुणात्मक पनि भएको ।
 ८. आन्तरिक र बाह्य सम्बन्ध राम्रो भएको ।
 ९. सूचकहरुको स्पष्टता र कार्ययोजना भएको ।
 १०. कार्यहरु तोकिएको समयमा सम्पन्न भएको जस्तै : विधान अनुसार बैठक, बैठको निर्णय अनुसार कार्यन्वयन ।
 ११. कार्यहरुमा पारदर्शिता, नियमितता र नेतृत्व प्राप्त भएको ।
 १२. वार्षिक रुपमा सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा लेखा परीक्षण भएको ।
 १३. स्थानीय तह तथा गैसस महासंघ संग समन्वय र सहकार्य गर्ने गरेको ।
 १४. अन्य आवश्यक सुचकहरु समितिले बनाई अवलम्बन गरीने छ ।
 - घ) गैसस वा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकासको लागि गैसस समन्वय उप समितिले गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितिको समन्वयमा आवश्यक योजना बनाई छार्का ताडसोड गाँउपालिका कार्यालयमा पेश गर्ने छ, र सिक्कृत भएपछि सो अनुसारका क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु लागु गर्ने छ ।

- ड) गैससहरूको नियमन गर्दा नकरात्मक विधि भन्दा सहजकारी, उत्तरदायिपूर्ण र सकरात्मक वातावरण सिर्जनाका माध्यमबाट गरिनेछ ।
- च) जिल्ला भित्रका एवं वाह्या सहयोगदाताहरूलाई गैसस मार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न उचित पैरवी समेत तत्परताका साथ गरिनेछ ।

६.२ गैससको आचारसंहिता : गैससहरूको सामाजिक मर्यादा र जिम्मेवारी उच्च बनाउन अन्य कुराका अतिरिक्त अनुसुचि १७ बमोजिमको आचारसंहिता समेतको गैससहरूबाट पालना हुने अपेक्षा राखिएको छ । र उनीहरूको कार्यको मूल्यांकन गर्दा यस आचारसंहिता पालनाको स्तर समेतलाई आधार मानीनेछ ।

परिच्छेद ७ विविध

७.१ गैसस विवरण संकलन , अद्यावधिक र नविकरण गर्ने

स्थानीयस्तरमा गैससहरूको भूमिका प्रभावकारी बनाउन र तिनको क्षमता प्रयोगको आधारशिला तय गर्न विविध विषयहरूको विश्लेषणात्मक विवरण आवश्यक पर्दछ । यिनै विवरण र अन्य संलग्नताका आधारहरूबाट स्थानीय तह र नागरिक समाज तथा गैससबीचको समन्वयात्मक वातावरण तयार भई सहभागिता र प्रभावकारितामा बुद्धि हुन सक्दछ । यसका लागि अनुसूची-५, ६ र ७ बमोजिमका विवरण एवं अन्य प्रतिवेदनहरूलाई आधार लिनुपर्दछ ।

७.२ गैसस अभिलेख

छार्का ताडसोड गाउँपालिका कार्यरत गैससहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ । यस कार्यविधि बमोजिम तयार भएका हरेक विवरणहरूको वैज्ञानिक अभिलेखन गरिएको हुनेछ । त्यसैगरी कार्य संचालनमा संलग्न गैससका सम्बन्धमा कम्तीमा पनि निम्नानुसारको विवरण समेतको एवं अनुसुचि ५ बमोजिम परियोजना फाइल र गैसस प्रोफाइल राख्नुपर्नेछ ।

१. परियोजना प्रस्ताव
२. अंक गणना तालिका
३. गैससको छनोट सम्बन्धी निर्णय
४. सम्झौता पत्र
५. बजेट प्रवाह सम्बन्धी विवरण
६. अनुगमन प्रतिवेदनहरू
७. संयोजन/बैठकको माइन्ट्युट
८. परियोजना समापन प्रतिवेदन

७.३ गैसस दर्ता र नविकरण प्रक्रिया :

संवन्धित गाविस एवं नगरपालिका साथै गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समीतिको सीफारीसको आधारमा अनुसुचि १५ मा उल्लेख भए अनुसारको कागजात अनुसार अनुसुचि १६ अनुसार संस्था दर्ता र नविकरणको लागि सिफारीस गरि गैससको प्रवर्धनमा सहजीकरण गरिनेछ । संस्था दर्ता तथा नविकरण गर्नको लागि अनुसूचिमा उल्लेख भएको विवरण अनुसार गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समीतिको सीफारीस, विषयगत कार्यालय कार्यक्षेत्रको सीफारीस सहित संस्था दर्ता तथा नविकरणको लागि पेश गरीनु पर्दछ ।

७.४ गैसस विधानका मुख्य अवयवहरू

गैरसरकारी संस्थाको कार्य आधार विधान भएको र विधान अनुरूप नै क्रियाकलाप र प्रक्रियाहरू निर्दिष्ट हुने हुँदा विधानमा रहनुपर्ने अत्यावश्यक विवरणहरू स्पष्ट र निम्नानुसारको न्यूनतम विवरण समेटेको हुनुपर्नेछ ।

१. संस्थाको नाम

२. संस्थाको मुख्य कार्यालय रहने स्थान
३. संस्थाको लक्ष्य र उद्देश्य
४. संस्थाको कार्यक्रम तथा क्रीयाकलापहरु
४. संस्थाको साधारण सदस्यताको योग्यता र वितरण प्रक्रिया
५. संस्थाको साधारण सभाको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार
६. कार्य समितिको गठन तथा निर्वाचन विधि, कार्यविधि, कार्य संचालन, काम, कर्तव्य र अधिकार
७. पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार
८. संस्थाको कोष, आयस्रोत र लेखापरीक्षण
९. विधान संशोधनको प्रक्रिया
१०. विविध (संस्थापक सदस्यहरु र साक्षिहरुको नाम र मंजुरी सहितको दस्तखत, आदि)

७.५ गैससलाई विकास कार्यमा संलग्न गराउने र छनौटका प्रक्रिया एवं आधारहरू

विकास कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्दा गैसस मार्फत गराउने र साभेदारीमा गर्न जोड दिने र यस निमित्त प्रस्ताव आब्हान गर्ने र प्रस्तावको आधारमा उनिहरुको छनौट गर्नुपर्दछ । साभेदारीमा काम गर्न आब्हान गर्न अनुसुचि १० बमोजिमको सुचना प्रकासन गर्नुपर्दछ ।

छनौटका प्रक्रिया पारदर्शी र वस्तुनिष्ठ हुन सकोस् भनी न्यूनतम आधारहरू तय गरिएको हुनुपर्दछ, जसलाई अनुसूची-८ मा देखाइएको छ । यसका प्रक्रियाहरु पारदर्शी र व्यवस्थापन स्पष्टताका लागि अनुसूची-९ मा विस्तृत रूपमा छुट्याई उल्लेख गरिएको छ ।

७.५.१ गैसस छनौट प्रक्रिया

१. सूचनाहरुको सङ्कलन र तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने
२. विश्लेषण र प्रारम्भिक सूचीकरण गर्ने
३. सङ्गठनात्मक सर्वेक्षण (संभव भएसम्म स्थानगत रूपमा) गरी स्थिति विश्लेषण गर्ने
४. अन्तिम छनौटका लागि मूल्याङ्कनका आधारमा तोकिएको दरमा अङ्क प्रदान गर्ने
५. कूल अङ्कका आधारमा उच्च अङ्क प्राप्त भएकोलाई सिलसिलेवार रूपमा वर्गीकरण गर्ने
६. अन्तिम छनौट गरी निर्णय सार्वजनिक गर्ने

७.६ गैसस मूल्याङ्कन तथा छनौटका आधारहरू

१. दर्ता भए/नभएको र नविकरण स्थिति
२. स्थापना वर्ष र कार्य सञ्चालनमा संलग्न रहेको अवधि
३. सङ्गठनको लेखाजोखा (निर्णय प्रक्रिया, पारदर्शिता, क्षमता, आदि सम्बन्धी स्थिति)
 - सामूहिक रूपमा काम गर्न सक्ने र संलग्नता राख्न सक्ने
 - नेपाल सरकारका कार्यक्रम एवं सहश्राद्धी विकास लक्ष्यमा सघाउ पुग्ने कार्य गरेको
 - दातृ पक्षमा मात्र सीमित र आश्रित वा आन्तरीक श्रोतमाथिको निर्भरता
 - स्पष्ट सोच र उद्देश्यसहितको नेतृत्व
 - सक्षम र अनुभवी सदस्य र कर्मचारीहरु रहेको
 - पारदर्शी लेखा र सहभागितात्मक निर्णय व्यवस्थापन विद्यमान भएको
 - महिला, पिछडिएको वर्ग, दलित, जनजातिको विकासको क्षेत्रमा पुर्याएको योगदान
 - राम्रो सार्वजनिक पहिचान बनाइएको र शाखा कार्यालयको रूपमा नरहेको
 - राम्रो सुपरिवेक्षण र अनुगमन व्यवस्था र सूचना अभिलेख रहेको
 - ग्रामीण, पिछडिएको क्षेत्रमा काम गरेको वा गर्ने चाहना भएको
४. कार्यरत स्थान र कार्य प्रवृत्ति
५. कार्यक्रम सम्बन्धी स्पष्ट अवधारणा र लक्षित समूहको संलग्नताको वातावरण प्रस्तावित गरिएको

६. महिला, दलित, जनजाति तथा पिछडिएको वर्ग/क्षेत्रमा कार्यक्रम संचालनमा जोड दिइएको
७. दक्ष/तालिमप्राप्त जनशक्तिको दक्षता, उपलब्धता तथा मानवीय संशाधन विकासमा जोड दिएको
८. विषय विशेषज्ञको सुविधा उपलब्ध हुन सक्ने भएको ।
९. कार्य सञ्चालन प्रक्रिया पारदर्शी भएको (वार्षिक बैठक, साधारण सभा र नियमित कार्यकारी समितिको बैठक), प्रजातान्त्रिक प्रतिनिधित्व (चुनाव, पारिवारिक मात्र होइन)
१०. स्थानिय तहसित समन्वय गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको
११. स्थानीय स्रोत र साधन परिचालन गर्न सक्ने क्षमता
१२. सूचना तथा संचार प्रणालीको विकास र अभिलेख व्यवस्था भएको
१३. लेखा प्रणाली, चुस्त, दुरुस्त र भरपर्दो भएको, लेखापरीक्षण भइ सोको प्रतिवेदन भएको
१४. कार्यबोझ र स्रोत तथा जनशक्ति परिचालनबीच तालमेल भएको
१५. लेखा र कार्यक्रम विवरण राख्ने र प्रतिवेदन दिने व्यवस्था रहेको र आन्तरिक मूल्याङ्कन व्यवस्था भएको
१६. प्रशोचन क्षमता (**absorptive capacity**) भएको
१७. पूर्व सञ्चालित कार्यक्रमको उपलब्धि र सञ्चालन प्रक्रिया (**track record**) राम्रो भएको
१८. संचालीत कार्यको सामाजिक परीक्षण एवं सार्वजनिक परीक्षण गराएको

७.७ गैसस परियोजना प्रस्तावको ढाँचा

प्रस्तावमा प्राविधिक र आर्थिक प्रस्ताव स्थानीय तह (आर्थिक प्रशासन) नियमावली बमोजिम एवं यस कार्यविधिको अनुसुचि १ अनुसार समेत हुनु पर्दछ । जसमा न्यूनतम निम्न विवरणहरू समावेश भएको हुनुपर्दछ ।

क. प्राविधिक पक्ष

- गैससको पृष्ठभूमि र वस्तुगत विवरण (**Profile**)
- कार्यस्थलको वस्तुस्थिति विवरण
- विगतका अनुभव र तत्कालीन संलग्नताका क्षेत्रहरू सम्बन्धी विवरण
- समस्याको पहिचान र तिनका कारणहरू
- रणनीति, मूल मुद्दा र खुड्किलाहरू
- अपेक्षित परिणामहरू
- समस्या समाधानका लागि प्रस्तावित कार्य र सो को कार्ययोजना
- लाग्ने जनशक्ति र समय सम्बन्धी प्रस्ताव
- कार्यदक्षताका सूचकहरू
- तार्किक सोच तालिका (ठूलो परियोजनाको लागि)
- अनुगमन प्रतिवेदन (कति, कसले, कहिले)
- विपन्न वर्ग (**Disadvantaged Group / DAG**), लैंगिक र वातावरणीय पक्ष

ख. विस्तृत आर्थिक पक्ष

- प्रस्तावित गतिविधिका लागि रकमको शिर्षकगत खर्च अनुमान
- सेवा प्रदायक/गैससस्तरमा अन्य साभेदारी पक्षको लगानी

ग. संलग्न कागजात र विवरणहरू

- संलग्न स्रोत व्यक्ति तथा अन्य जनशक्तिको वैयक्तिक फारम
- दर्ता प्रमाणपत्र
- विधान
- कार्यकारिणीका सस्यहरूको नामावली
- लेखापरीक्षण प्रतिवेदन
- अन्य कुनै उपयुक्त विवरण कागजात भए सो समेत
- प्रस्ताव पेश गर्न पदाधिकारी/कर्मचारीको नाम, सही, पद र कार्यालयको छाप

गैसस परियोजना प्रस्तावको ढाँचाको नमूना अनुसूची - १ मा दिइएको छ ।

गैसससितको सम्भौतामा स्पष्ट हुनुपर्ने विषय र विधिहरू

गैसससं सम्भौता गरि कार्य गराउंदा अनुसूचि ११, १२, १३ र १४ अनुसारको कार्यविधि पुरा गरि निम्न पक्ष समेतको आधार प्रष्ट पारेर गर्नुपर्दछ :

१. गैससको तलव भत्ता र कर्मचारी खर्चको रूपमा हुने कार्यहरू
२. व्यवस्थापन खर्च १० प्रतिशतमा नबढ्ने कुरा
३. कन्टिन्जेन्सी रकम १० प्रतिशतमा नबढ्ने कुरा
४. सामग्रीहरू खरिद गर्दा बजार मूल्यमा हुनुपर्ने कुरा
५. लैंगिक समानता र समान व्यवहार सम्बन्धी कुरा
६. लाभान्वित वर्गमा दिइने रकमको विवरण र रकम दिने प्रक्रिया
७. गैससको तर्फबाट साभेदारी/सहभागितात्मक रूपमा गरिने भएका लगानी रकम
८. कार्यक्रमको लेखाको सार्वजनिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था
९. तोकिएको TOR अनुरूपको समय र विषय क्षेत्र समावेश भई कार्य संचालन हुनुपर्ने प्रावधानको उल्लेख
१०. अन्य कार्यक्रमहरूसितको समन्वय र संयोजन व्यवस्था
११. सूचकहरूको स्पष्ट निर्धारण र अनुगमन व्यवस्था
१२. प्रतिवेदन र सूचना प्रवाहको व्यवस्था
१३. कामको कार्यक्षेत्र, स्थानीय तहको उत्तरदायित्व, गैससको उत्तरदायित्व, उपभोक्ता समितिको उत्तरदायित्व, योजनाको लागत, अनुदान र जनसहभागिता रकम, हिसाब किताब, सूचना र प्रतिवेदन, मर्मत संभार कार्यक्रमको समयावधि (सुरु-अन्तिम मिति), सम्भौताकर्ताहरूको दस्तखत र नाम साक्षी समेत ।

७.८ गैसस परिचालन कोष :

अ) गैससहरूको परिचालन प्रभावकारी रूपमा गर्न देहाय बमोजिमको एक कोष रहने र सो कोषमा

निम्न रकमहरू रहने छ :

क) गाउँपालिका बाट यस कोषमा उपलब्ध गराउने

अनुदान रकम ।

ख) गैसस दर्ता र नविकरण गर्दा प्रति संस्था थप शुल्क रु ५०० / तथा सिफारीसबाट प्राप्त हुने थप शुल्क ।

ग) गैसस महासंघ एवं विभिन्न गैससबाट प्राप्त हुने रकम

घ) दातृ पक्षबाट यस कोषको नाममा प्राप्त हुने रकम

ङ) गैससहरूलाई यसै कार्यविधिमा निम्न अनुसार तोकिएको आधारमा वर्गिकरण गरिनेछ । सो बमोजिम

आ) यस कोषको उपयोग निम्न कार्यहरूमा गर्न सकिनेछ :

क) गैससहरूको प्रवर्धन, गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितिको जनशक्ति व्यवस्थापन, संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि एवं गैससहरूको विकास जस्ता कार्य ।

ख) अनुगमन, समन्वय र सहजकारी कार्य ।

ग) समन्वय समितिको निर्णयानुसारको कार्यको कार्यान्वयन गर्ने कार्य ।

घ) सामाजिक सेवा एवं सामाजिक प्रवर्द्धन कार्य ।

इ) कोषको संचालन निम्नानुसार गर्न सकिने छ :

क) समन्वय समितिको निर्णयानुसारको बैंक खातामा यस कोषको रकम जम्मा गरिनेछ ।

ख) यस कोषको खाता संचालन छार्का ताडसोड गाउँपालिका को प्रतिनिधि र गैसस महासंघको अध्यक्ष वा निजहरूले तोकेको व्यक्तिको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन हुनेछ ।

ग) कोषको लेखा व्यवस्थापन गैसस परिचालन उप समीतीमार्फत गैसस कार्य कक्ष (NGO Desk) मार्फत गरीने छ ।

अनुसुचि १
परियोजना प्रस्तावको ढाँचा (नमूना)

प्रस्तावित परियोजनाको नाम परियोजना स्थल: गाँउपालिका : छार्का ताडसोड गाउँपालिका वडा नं.
--

परियोजना प्रस्ताव तयार गर्ने संस्था: दर्ता नं.: ठेगाना: आधिकारिक सम्पर्क व्यक्ति पद:..... फोन.....

परियोजना सुरु मिति:	परियोजना सम्पन्न मिति:
----------------------------	-------------------------------

१. भूमिका (१ अनुच्छेद मात्र)
२. परियोजनाको समस्या र औचित्य
३. परियोजनाका उद्देश्यहरू
४. अपेक्षित उपलब्धिहरू
५. उपलब्धि प्राप्त गर्ने रणनीतिहरू
६. परियोजनाका क्रियाकलापहरू प्रतिफलका सूचकहरू
 - ६.१
 - ६.२
७. परियोजना कार्यान्वयनका प्रक्रियाहरू
 - ७.१ क्रियाकलाप तर्जुमा र सहभागिता
 - ७.२ अनुगमन र मूल्यांकन प्रक्रिया
 - ७.३ रकम प्रवाह, किस्ता र आर्थिक व्यवस्थापन प्रक्रिया
 - ७.४ सुपरिवेक्षण, प्रतिवेदन र परियोजना व्यवस्था
८. परियोजनाको लाभान्वित किसिम र समूह

लाभान्वित किसिम	लक्षित			अन्य			कूल जम्मा	कैफियत
	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा		
प्रत्यक्ष								
अप्रत्यक्ष								

९. सहभागिता/साभेदारी उपलब्धि हुन सक्ने स्रोत

क्र.सं.	नगद		वस्तुगत		अन्य	
	आन्तरिक	बाह्य	आन्तरिक	बाह्य	आन्तरिक	बाह्य

१०. परियोजना खर्चको बाँडफाँड

विवरण	गैसस	बाह्य /	नेपाल	जिविस / गावि	समुदाय	जम्मा	प्रतिशत
-------	------	---------	-------	--------------	--------	-------	---------

	दातृ	सरकार	स/ न.पा.	वस्तुगत	नगद	जनश्रम	कुल जम्मा		
तलव आदि									
सामग्रीहरू									
१.									
२. ढुवानी									
उपकरणहरू									
प्राविधिक									
१. सल्लाहकार									
२. सामाजिक परिचालक									
३. विषयगत प्राविधिक									
४. अन्य									
जनशक्ति									
१. दक्ष									
२. अदक्ष									
तालिम									
जम्मा रु									
प्रतिशत									
जम्मा लाभान्वित									
पुरुष									
महिला									
प्रति लाभान्वित लागत खर्च रु									
प्रथम किस्ता									
दोस्रो किस्ता									
तेस्रो किस्ता									
मासिक									
चौमासिक									

नोट: किस्ताको लाइनमा मासिक, द्वैमासिक, चौमासिक के हो खुलाई प्रत्येक तहबाट त्यस्ता उपलब्ध हुने स्रोत समेत खुलाउने।

११. परियोजनाको कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	खर्च	समय		जिम्मेवार व्यक्ति	सहयोगी व्यक्तिकरूइकाइ	कैफियत
			सुरु मिति	सम्पन्न मिति			
१							
२							

१२. कारोबार हुने बैंकको नाम

१. बैंकको नाम:
२. खाता नं.:
३. प्रवृत्ति (बचत/चलती)
४. बैंकिङ्ग कारोबार गर्ने व्यक्ति र पद:

व्यक्तिको नाम	पद
१.	
२.	
३.	

१३. संलग्न कागजातको विवरण

१. प्रोफाइल
२. सिफारिशहरू
३. आर्थिक प्रस्ताव (बेगलै)
४. सम्पर्क व्यक्तिको आधिकारिक पत्र
५. प्रस्तावको आधिकारिक पत्र

अनुसुचि २

कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको ढाँचा

१. संक्षेप
२. क्रियाकलाप र उपलब्धिहरु (शीर्षक अनुरूप)
 १. सामाजिक परिचालन: अभिमुखीकरण, तालिम आदि
 २. सेवा तथा पूर्वाधार विकास
 ३. स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन
 ४. संस्थागत विकास: संजाल, सूचना, साभेदारी विना विश्लेषण, माग तथा आपूर्ति विश्लेषण, प्रतिबद्धता तथा कार्य विश्लेषण, पारदर्शिता तथा जिम्मेवारीहरुको विश्लेषण
३. स्रोत उपयोग
 - क. मानवीय: कर्मचारी तथा स्वयम्सेवकहरुको संख्या, लागत समय (परिवर्तन)
 - ख. आर्थिक: कूल आय र खर्च, आर्थिक विवरण, विविध आर्थिक पक्ष
 - ग. अन्तरनिर्भरता: अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त स्रोत, उपयोगको क्षेत्र, प्रकृति र गतिविधिहरु
 - घ. गुणस्तर र प्राविधिक विश्लेषण विवरण
४. आगामी अवधिको लागि कार्ययोजना, गतिविधि र समय तालिका सुझाव (संक्षेप)
५. विश्लेषण (प्रक्रिया, प्रगति र व्यवस्थापन)
 - क. सफलता (स्रोत परिचालन, अन्तरनिर्भरता)
 - ख. असफलता
 - ग. चुनौतिहरु र समस्याहरु

अनुसुचि ३

अर्द्धवार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन फारम

(गैसस कार्यान्वयन गर्ने तहले स्थानीय तहमा पेश गर्ने)

आर्थिक वर्ष:

जिल्ला:

स्थानीय तह:

प्रगति प्रतिवेदन: अर्द्धवार्षिक / वार्षिक

योजनाहरूको भौतिक प्रगति तथा वित्तीय स्थिति

योजनाको नाम	वडा नं. / स्थान	योजनाको कूल लागत				स्थानीय निकायबाट व्यहोर्ने अनुदान रकम रु.	सुरु हुने मिति	सम्पन्न हुने मिति	किसिम (साल-वसाली/नयाँ)	योजनाको कूल भौतिक काम (भौतिक लक्ष्य)	भौतिक प्रगति	हाल सम्मको खर्च रकम रु.	कैफियत
		अनुदान	आन्तरिक स्रोत	जनसहभागीता	जम्मा								
१.													
२.													
३.													

कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरू:

समाधानका संभावित सुझावहरू:

उपभोक्ता समितिको बैठकको संख्या र निर्णयको प्रतिलिपिहरू संलग्न छन्:

.....
.....

उपभोक्ता समितिको सचिव

उपभोक्ता समितिको अध्यक्ष

कोषाध्यक्ष

नोट: यो फारममा उपभोक्ता समिति/गैरसरकारी संस्था/कार्यान्वयन तहले प्रत्येक चौमासिक र वार्षिक रूपमा योजनाको भौतिक तथा खर्चको विवरण स्थानीय तहमा पठाउनुपर्नेछ ।

अनुसुचि ४

प्रगति लेखाजोखा (Assessment) फाराम (चेकलिष्ट)

१. परियोजनाको प्रगति लेखाजोखा

परियोजनाको प्रगति कार्ययोजनाको ढाँचामा हासिल गर्न खोजिएको उपलब्धि समेत राखी हाल के कस्तो अवस्थामा पुगेको छ सोको विश्लेषण गर्नुपर्नेछ । यसो गर्दा निम्न प्रश्नहरूमा केन्द्रीत भई प्रगति भए नभएको हेरी कैफियत राख्नुपर्दछ ।

क्र.सं.	क्षेत्र	विवरण	अवस्था		कैफियत
			छ	छैन	
१	समग्र प्रगति	१. सम्भौता र कार्ययोजना अनुरूप अघि बढेको			
		२. उपलब्धि र समयतालिका सोचिए अनुरूप हासिल भएको			
		३. लक्ष्य र प्रगतिबीच खाडल बढेको			
		४. समस्या भए तिनको निराकरणका प्रयासहरू भएको			
		५. समस्याका सम्बन्धमा गुणस्तर र परिमाण लक्षित सुधार उन्मुख भएको			
		६. कार्ययोजना व्यावहारिक देखिएको			
		७. लक्षित उद्देश्यहरू हासिल गर्न समस्या देखिएको			
		८. कार्यान्वयनमा चुनौतिहरू देखिएको			देखिएको भए बेग्लै प्रतिवेदन दिने

आर्थिक प्रगति

१. खर्च यस अवधिको मोटामोटी प्रगतिसित मिलेको
२. खर्चहरू स्वीकृत बजेट परिधि भित्र रहेको
३. खर्चहरू सम्बन्धित शीर्षकगत रूपमा भएको
४. परिवर्तन गर्नुपर्ने शीर्षकहरू, कारण र रकम
५. अर्को किस्ता आवश्यक भइसकेको

अर्को किस्ताको लागि आधार	कार्यक्रमगत भए कहिलेसम्म	स्थिर खर्च	जम्मा
१. कूल दिइएको रकम (यस अवधि)			
२. कूल खर्चको रकम (यस अवधि)			
३. बाँकी रहेको रकम (यस अवधि)			
४. अर्को किस्तामा दिनुपर्ने रकम			

सिफारिश	दिने	नदिने	सदस्य

२. परियोजनाको लागि आधार

- क. लेखा सम्बन्धी विश्लेषण/राय
- ख. मोटामोटी प्रगति सम्बन्धी विश्लेषणात्मक राय
- ग. अब गर्नुपर्ने कार्यहरू सम्बन्धी सुझाव (के, कसले र कहिले गर्नुपर्ने)
- घ. देखिएका मुख्य समस्या र समाधानका बाटाहरू
- ङ. चुनौतिहरू र त्यसको निराकरण/न्यूनीकरणका उपायहरू (आन्तरिक/बाह्य intervention) खुलाउने

३. साधारण विवरण

- परियोजनाको नाम
- प्रतिवेदन अवधि देखि
- स्थान/वडा नं.
- संलग्न संस्था
- लेखाजोखा गर्ने व्यक्ति: पद: सही:

प्रगति विवरण फाराम							
गतिविधि	वार्षिक लक्ष्य	यस अवधिको लक्ष्य	हालसम्मको प्रगति	यस अवधिको वास्तविक प्रगति	फरक भए व्याख्या गर्ने	सम्पन्न गर्नुपर्ने अवधि	कैफियत
१							
२							
३							

५								
६								
द्रष्टव्यः कर्मचारी र अन्य छुट्याउने (नियमित, आंशिक र आवश्यकतामा आधारित)								

७. संस्थाको कार्यक्रमको सङ्क्षिप्त परिचयः

क. संस्थाको लक्ष्य र उद्देश्यहरू

ख. मुख्य कार्यक्रम/क्रियाकलापहरू (सम्पादित र संचालित)

क्र.सं.	कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	संचालन अवधि आ.व.	स्थान/ बोर्ड	लाभान्वित समूह			सहयोगको स्रोत/ संस्था	सामाजिक संस्था	कैफियत
				महिला	पुरुष	जम्मा			

ग. संस्थाको कार्यक्षेत्र

घ. सहयोगी राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संस्था/गैससहरू

क्र.सं.	अन्तर्राष्ट्रिय संस्था/गैससहरू	सहयोगको प्रकार				पाएको तरिका		
		कोष	भौतिक	मानवीय	अन्य	सोभै	प्रतिस्पर्धाबाट	अन्य

८. अनुभवको क्षेत्र (विशिष्टीकरणको क्षेत्र)

क.

ख.

९. आयस्रोतहरूको विवरण

क्र.सं.	विवरण	आन्तरिकबाट	बाह्य स्रोतबाट
क.	सदस्यता शुल्क		
ख.	अनुदान, सहायता		
ग.	आयआर्जन कार्यक्रमहरू		
घ.	अन्य		

१०. संस्थाको अचल सम्पत्ति

क्र.सं.	विवरण	संख्या/परिमाण	मूल्य
क.	भूमि/जग्गा (क्षेत्रफल)		
ख.	सामग्री (उपकरण)		
ग.	घर : निजी अथवा भाडाको (कोठा सङ्ख्या)		
घ.	सवारी साधन (प्रकार र सङ्ख्या)		
ङ.	अन्य		

११. प्रशासनिक र आर्थिक विवरण/प्रक्रियाहरू

१. प्रशासनिक विधि

२. प्रतिवेदन प्रक्रिया
३. विवरण अभिलेख/खाता
४. लेखापरीक्षण
५. सार्वजनिक लेखा परीक्षण
६. सामाजिक परीक्षण
७. वार्षिक प्रतिवेदन
८. आयव्यय खाता

१२. कारोबार गरिने बैङ्कको नाम र ठेगाना

१३. संस्थाको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रकाशनहरू

क्र.सं.	विषय	प्रकृति	संलग्नता वा प्रकाशन वर्ष	संलग्न दातृसंस्था	अन्य

अनुसुचि ६

एकीकृत सूचना संकलन र गैसस क्षेत्र योगदानको चेकलिष्ट

गैससहरुको स्थिति विश्लेषणका लागि आवश्यकीय सूचनाहरुको नमूना सूचक			
क. संस्थागत	जिल्ला		नेपाल
	विगत आ.व.	चालू आ.व.	
जिल्लामा कार्यरत संख्या सक्रिय संख्या संलग्न क्षेत्र (वर्गीकरण अनुरूप) समाज कल्याण परिषद्सित आवद्ध संख्या			
ख. क्षमता			
संलग्न जनशक्ति संख्या उपकरण सख्या र प्रकार संचालित कार्यक्रम अवस्था अनौपचारिक कार्य संलग्नता			
ग. उत्पादकत्व			
उत्पादनशील (Productive) कार्य संलग्नताबारे विश्लेषण गर्ने । रोजगारी श्रृजना अवस्था आयआर्जन कार्यक्रम संचालन अवस्था जनशक्तिको तालिम अवस्था बचत तथा ऋण परिचालन सामुदायिक सशक्तिकरणको अवस्था पारदर्शिता र सहभागिता प्रवर्द्धन सम्बन्धी अवस्था			
घ. योजना अनुगमन कूल योजना संख्या लाभान्वितहरुको संख्या योजनाको क्षेत्र (सेक्टर प्रतिशत) अनुगमन सिकाइ दातृपक्ष र रकम प्रवाह तथा खर्च			
ड. लक्षित प्रावधानको स्थिति			

लक्षित संख्या वा दर महिलाहरूको सहभागिता : सदस्य संख्या कार्यकारिणीमा महिलाहरूको संख्या लक्षित क्षेत्र वा समुदाय (तिनको प्रतिशत) लक्षित समूहमा कूल लगानीमध्ये गैसस मार्फत्को लगानी स्वरोजगारीमा संलग्न लक्षित समूह संख्या सेवा प्राप्त गर्ने लक्षित समूहको प्रतिशत लक्षित समूहमा कूल लगानी			
--	--	--	--

नोट: गैसस दर्ता तथा वार्षिक प्रतिवेदन फाराम, संस्थाको विवरण आदिबाट भएको समष्टिगत स्वरूप तयार गर्नुपर्नेछ ।

गैसस दर्ता तथा वार्षिक प्रतिवेदन फाराम

१. साधारण तथा सम्पर्क सम्बन्धी सूचना				
संस्थाको नाम :				
दर्ता भएको जिल्ला :		दर्ता नं. :		मिति :
ठेगाना :		फोन नं. :		
जिल्ला/नगरपालिका/गाउँपालिका :		नवीकरण मिति :		
टोल/वडा नं. समेत :				
सम्पर्क ब्यक्तिको नाम र ठेगाना :		फोन नं. :		
प्रथम प्रतिवेदन ☐	वार्षिक प्रतिवेदन ☐	प्रतिवेदनको आ.व. ☐		
२. सेवा तथा कार्यक्रम सम्बन्धी सूचना				
जिल्ला :				
न. पा./गा.वि.स.				
वडा संख्या र नम्बर :				
३. संस्था तथा कार्यक्रम सम्बन्धी सूचना				
	कूल संख्या		महिलाको संख्या	
सदस्यहरु				
कार्य समितिका सदस्यहरु				
स्वयंसेवकहरुको योगदान (दिनमा)				
तलबी कर्मचारीहरु				
संस्थाको कार्यक्रमले ओगटेको जनसंख्या				
प्रत्यक्ष लाभान्वित जनसमुदाय				
४. व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना				
लेखापरीक्षकको नाम, ठेगाना तथा दर्ता नं. :				
लेखापरीक्षण भएको अन्तिम आ.व. :				
संस्थाको खाता भएको बैंकको नाम, ठेगाना तथा खाता नं. :				

कार्य समितिको चुनाव भएको अन्तिम मिति:	
संस्था वा संस्थाको कार्यक्रमको अन्तिम/वाह्य मूल्याङ्कन भएको मिति :	
वाह्य मूल्याङ्कनकर्ताको नाम :	
परियोजनाका सरकारी साभेदार :	
गै.स.स. वा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स साभेदार:	
५.आर्थिक व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना	गत वर्षको रकम (रु.)
नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान	
सदस्यता शुल्क	
आयआर्जन कार्यक्रमबाट उठेको रकम	
स्थानीय तहबाट प्राप्त अनुदान	
अन्तर्राष्ट्रिय अनुदान	
नेपालस्थित संस्थाहरुबाट :	
नेपाल बाहिरबाट सिधै प्राप्त :	
अन्य आम्दानी (खुलाउने)	
जम्मा अनुदान	
संस्थाको पूँजीगत सम्पत्तिको मोल	

खर्च सम्बन्धी सूचना			
गत वर्षको पूँजीगत खर्च :			
गत वर्षको कार्यक्रम खर्च :			
गत वर्षको प्रशासनिक खर्च :			
६.संस्थाको उद्देश्य : संस्थाको उद्देश्य बुदाँगत रूपमा उल्लेख गर्नुहोस् ।			
७. संस्थाको कार्यक्षेत्र : कृपया उपयुक्त खण्डमा रेजा (√) लगाउनुहोस् ।			
शीर्षक	रकम रु.	शीर्षक	रकम रु.
सिंचाई :		वन तथा भू-संरक्षण :	
कृषि :		वातावरण :	
नागरिक समाज :		स्वास्थ्य :	
प्राकृतिक प्रकोप :		संस्कृति तथा सामाजिक विकास :	
आर्थिक विकास :		खानेपानी तथा सरसफाई :	
शिक्षा :		वचत तथा ऋण :	
बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रम :		अध्ययन तथा अनुसन्धान :	
महिला सम्बन्धी कार्यक्रम :		अन्य (खुलाउने)	
अपाङ्ग सम्बन्धी कार्यक्रम :			
८. संस्थाको कार्य प्रणाली : कृपया उपयुक्त सबै खण्डमा रेजा (√) लगाई श्रोत बाँडफाँड खुलाउनु होस्:			

विवरण	रकम रू.	विवरण	रकम रू.
जनमत निर्माण :		सार्वजनिक शिक्षा :	
भौतिक संरचना निर्माण :		उपभोक्ता वा सल्लाहकार समूह :	
प्रत्यक्ष सेवा प्रदान :		अन्य गै.स.स. वा सामुदायिक संस्थालाई आर्थिक सहयोग	
सामुदायिक विकास :		प्राविधिक सहायता :	
बचत तथा ऋण :		तालिम :	
अन्य (कृपया खुलाउनुहोस्)			
९. लैंगिक जोड : कृपया उपयुक्त खण्डमा रेजा लगाउनुहोस् ।			
महिला मात्र : ☐	लैंगिक क्षेत्रमा जोड नभएको (कारण) :		☐
लैंगिक :			
१०. प्रमाणित गर्ने : हस्ताक्षर	कार्यालय प्रयोगको लागि मात्र		
माथि उल्लेखित सूचना सही छ भनी प्रमाणित गर्ने :			
नाम :	प्रविष्टि गर्ने :	हस्ताक्षर:	मिति :
पद :	जाँच गर्ने :	हस्ताक्षर :	मिति :
मिति :	स्वीकृत गर्ने :	हस्ताक्षर :	मिति :

अनुसुचि ट

गैसस प्रारम्भिक छनौट फारम

१. गैससको नाम:

ठेगाना

२. छनौटका लागि हेरिनुपर्ने पूर्व शर्तगत आधारहरू

सि.नं.	पूर्व शर्तहरू	छ	छैन	थाहा छैन
क.	प्रचलित ऐन नियमानुसार दर्ता भएको			
ख.	नियमानुसार नविकरण भएको			
ग.	मुनाफा रहित गैसस हुनुपर्ने ।			
घ.	धार्मिक र राजनीतिक दलहरूसँग सम्बन्धित नभएको हुनुपर्ने			
ङ.	कार्यक्रमका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA गर्नुपर्ने (प्रचलित कानून अनुसार EIA गर्नु पर्ने खालको कार्यक्रमहरूमा)			
च.	बाँझिएको वा दोहोरो पर्ने परियोजनाहरू			

३. अन्य आधारहरू

क. **उद्देश्य र रणनीति:** सम्बन्धित वडा/गाउँपालिकामा कार्यरत सामाजिक परिचालनमा संलग्न विभिन्न साभेदारीका कार्यक्रम संचालनको रणनीति र व्यवहार, आन्तरिक स्रोत परिचालनको रणनीति, सीप प्रदान गर्ने क्षमता, महिला लक्षित क्षेत्र तथा समूहबाट सदस्यता ।

ख. **कार्यक्रम संचालन**

१. **सोच र प्रक्रिया:** स्पष्ट सोच र उद्देश्य भएको, आफ्नो लक्ष्य अनुरूप परिचालित हुन खोजेको, सहभागितात्मक प्रयास गरेको, सूचना प्रवाह स्पष्ट र पारदर्शी भएको, निर्णय प्रक्रिया प्रजातान्त्रिक भएको ।
२. **व्यवस्थापन:** संयोजन व्यवस्था, सहयोगी संस्थाको लागत सहभागिता, कार्यक्रम खर्चमा प्रशासनिक खर्चको अनुपात, प्रस्तावित बजेट र कार्यक्रमबीचको तालमेल तथा सुपरिवेक्षण, अनुगमन र प्रतिवेदन व्यवस्था ।
३. **जनशक्ति:** सीपमूलक जनशक्ति, अनुभवी जनशक्ति, जनशक्तिमा महिलाको प्रतिशत, विपन्न वर्ग (DAG) को संलग्नता
४. **स्रोत परिचालन:** आन्तरिक स्रोत परिचालन क्षमता, बाह्य स्रोत परिचालन क्षमता
५. **अन्तरसम्बन्ध:** जिल्ला भित्र र जिल्ला बाहिर रहेका संघसंस्थाहरूसँगको सम्पर्क र संचार, नियमित बैठक र छलफल, स्वयम्सेवी व्यवस्था र सहयोग ।
६. **अनुभव:** १ वर्ष, २ वर्ष, २ वर्ष भन्दा बढी, समूह गठनको अनुभव, बचत कार्यक्रमसँगको अनुभव, साभेदारीमा कार्य गर्ने अनुभव ।

ग. **व्यवस्थापन**

१. **आर्थिक:** वार्षिक बजेट बनाएको, बैकिङ कारोवार सहितको लेखा प्रणाली भएको, जिन्सी र सामग्री व्यवस्थापन भएको, आर्थिक प्रतिवेदन तयार गरेको, लेखापरीक्षण भएको ।
२. **प्रशासकीय:** कार्यालय स्थापना भएको, प्रजातान्त्रिक सदस्यता वितरण, कार्यकारिणीमा विपन्न वर्ग (DAG) र महिला सदस्य, आर्थिक र प्रशासनिक संरचना भएको, भौतिक उपकरण र सुविधा भएको ।

गैसस संलग्नता (Procurement) को प्रक्रियात्मक खुडकिला (चेकलिष्ट)

स्थानीय तहले गैसससँग साभेदारी गर्दा निम्नानुसारको चेकलिष्ट अनुसार काम गर्न सक्नेछ ।

१. गैसस मार्फत् साभेदारीमा संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरूको छनोट (आवधिक, वार्षिक लगायत विशेष योजनासम्मको संलग्नता)
२. संभाव्य गैससहरूको सूचीकरण र वर्गीकरण
३. परियोजनाको पहिचान र प्राथमिकीकरण
४. कार्यक्रम र गतिविधिहरूको जानकारी/विवरण
५. **TOR** तयारी
६. सूचना प्रकाशन/प्रस्ताव आह्वान
७. प्रस्तावको संकलन
८. प्रस्तावको प्रारम्भिक छनोट (**screening**)
९. प्रस्ताव छनोटको निर्णय र स्वीकृति
१०. सम्झौता पत्र (भुक्तानी प्रक्रिया, कर दस्तुर, सेवा शर्तहरू समेत खुलाइएको)
११. अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रिया (सूचकका साथ कसले, कसरी, कहिले गर्ने समेत स्पष्ट भनिएको)
१२. प्रतिवेदन (अवधि, विषयसूची, बुझ्ने बुझाउने जिम्मेवारी, इत्यादि खुलाउने)
१३. विवाद समाधान र नेपाल कानूनको मान्यता सम्बन्धी स्पष्टता
१४. गैससको कार्यसंचालन अवस्थाबाट आगामी दिनमा समावेश गरिनुपर्ने गैसस विवरण, सिकाइहरू र नीति परिमार्जन सम्बन्धी अभिलेखीकरण
१५. विवाद समाधान र पुनरावेदनको अवस्था विश्लेषण
१६. गैससको छाता भित्रबाट समन्वय र संयोजन सम्बन्धी व्यवस्था र परिमार्जनका आधार विश्लेषण

गैससबाट करार / साभेदारीमा कार्य गर्ने सूचना (नमूना)

छाका ताडसोड गाउँपालिकाको कार्यालय

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयको

सूचना

(सूचना प्रकाशित मिति

यस (कार्यालय) को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार (कार्य) गर्नका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा दर्ता भएका (र समाज कल्याण परिषद्मा आवद्ध) गैससबाट करार/साभेदारीमा कार्य गर्नुपर्ने भएकोले दिने सूचना प्रकाशित गरी यो प्रस्ताव आह्वान गरिएको छ । यसका सम्बन्धमा अन्य आवश्यक विवरणहरू निम्नानुसार रहनेछन्:

१. प्राविधिक र आर्थिक प्रस्ताव शिलबन्दी गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।
२. प्रस्तावले TOR मा उल्लेखित सामान्य आवश्यकता र प्रारम्भिक आधारहरूलाई समेट्नुपर्नेछ ।
३. यसका कार्यक्षेत्रका शर्तहरू उल्लेखित कार्यालयबाट कार्यालय समयमा लिखित निवेदनको आधारमा आर्थिक नियमानुसार रु..... तिरी प्राप्त गर्न सकिनेछ ।
४. मूल्यांकनका आधारहरू स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, नियम, विनियम र “गैसस परिचालन तथा समन्वय कार्यविधि, २०६१” तथा उपलब्ध कार्यक्षेत्रका शर्तहरू अनुसार हुनेछ ।
५. प्राविधिक प्रस्तावको मूल्यांकन गरी आर्थिक प्रस्तावमा दिइएको भार अनुसार प्रस्तावको संयुक्त मूल्यांकनबाट आउने अंकका आधारमा प्रस्तावलाई स्वीकृत गरिनेछ ।
६. सेवा लिने वा नलिने सम्पूर्ण अधिकार यस कार्यालयमा नीहित रहनेछ ।
७. **संलग्न हुनुपर्ने विवरणहरू**
 १. परियोजनाको खाका
 २. सेवा प्रदायकको भूमिका
 ३. सम्भाव्य सेवा प्रदायकको योग्यता
 ४. मूल्यांकनका आधार (विस्तृत)
 ५. प्रस्तावमा संलग्न हुनुपर्ने विवरण
 - क. संगठनको प्रोफाइल
 - ख. आफ्नो अनुभव देखाउने कम्तीमा ३ ओटा चालू परियोजनाको विस्तृत विवरण
 - ग. विस्तृत परियोजना प्रस्ताव
 - घ. आर्थिक प्रस्ताव
 - ड. प्राविधिक प्रस्ताव

अनुसुचि ११

सम्भौताको लागि पठाइने पत्र (नमूना)

छार्का ताडसोड गाँउपालिका, डोल्पा

प.सं.

च.नं.

मिति:

विषय: सम्भौता गर्न आउने बारे ।

श्री

उपर्युक्त विषयमा यस कार्यालयको मिति मा प्रकाशित सूचना अनुसार
(कार्य) गर्न कार्यालयको मिति को निर्णयानुसार पेश भएको आर्थिक प्रस्ताव रु.
(अक्षरेपी) मात्रको प्रावीधिक र आर्थिक प्रस्ताव स्वीकृत भएकोले सम्भौता गर्न दिन भित्र
कार्यालयमा सम्पर्क राख्न हुन अनुरोध छ । अन्यथा आर्थिक नियमानुसार हुने व्यहोरा समेत जानकारीका
लागि अनुरोध छ ।

बोधार्थ:-

श्री

अनुसुचि १२

सम्झौताको नमूना ढाँचा

छार्का ताडसोड गाउँपालिका र बीच सम्पन्न सम्झौता पत्र

सम्झौता लागू रहने अवधि: देखि

सम्झौता कार्यान्वयनकर्ता: गैसको नाम ठेगाना

सम्झौता लागू गरिने स्थान: वडा नं. गा.पा. जिल्ला

कार्यक्रमको कूल लागत अक्षरेपी

गैसस सरकारी दातृपक्ष समुदाय
गा.पा.

श्री र छार्का ताडसोड गाउँपालिका बीच भएको यस सम्झौतापत्र अनुसार छार्का ताडसोड गाउँपालिकाको मिति को निर्णयानुसार स्वीकृत परियोजनाको TOR र सम्झौता अनुसार क्रियाकलाप संचालन गर्ने सहमति भएको छ ।

सम्झौताका शर्तहरू

१. माथि उल्लेखित अवधिमा TOR र प्रस्तावका उद्देश्य तथा यस सम्झौतामा भएका क्रियाकलापहरू ले संचालन गर्नुका साथै त्यसको रेखदेख, अनुगमन र मूल्यांकन गर्नेछ ।
२. ले कार्यक्रम संचालनका सन्दर्भमा गरिएको सुपरिवेक्षण, अनुगमन, चैमासिक एवं वार्षिक प्रतिवेदन र परियोजना सम्पन्नको अन्तिम प्रतिवेदन छार्का ताडसोड गाउँपालिकामा पेश गर्नेछ ।
३. अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रयोजनका लागि जिसस, स्थानीय तह प्रतिनिधि तथा दातृपक्ष लगायतका कर्मचारीले परियोजनाको निरीक्षण, अनुगमन गर्न सक्नेछन् ।
४. ले यस सम्झौता अन्तर्गत परियोजनालाई आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण जनशक्ति, सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्नेछ ।
५. परियोजनाको पारदर्शिता तथा जनश्रम परिचालनको अभिभारा प्रस्ताव अनुरूप को हुनेछ ।
६. परियोजनाका क्रियाकलापहरूमा परिवर्तन गर्नुपर्ने आवश्यकता भए जिससबाट स्वीकृति लिई गर्नुपर्नेछ ।
७. परियोजनाको आम्दानी खर्चको अभिलेख स्वीकृत पद्धति अनुसार राख्ने चौमासिक तथा वार्षिक आर्थिक फाँटवारी छार्का ताडसोड गाउँपालिकाको हकमा जिससमा पठाउनुपर्नेछ ।
८. प्रथम किस्ता रकम प्राप्त गर्नु अगावै ले आफूले व्यहोर्ने रकम (प्रस्तावमा उल्लेख भए सोही बमोजिम) जम्मा गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्नेछ ।
९. परियोजनाले खपत नहुने किसिमका सामान खरिद गरेको भए त्यसको अभिलेख राखी छार्का ताडसोड गाउँपालिकामा सूची पेश गर्नुपर्नेछ ।
१०. सम्झौतामा सहमति गरिएका शर्तमा दायित्व पूरा नभएको अवस्थामा विवाद उत्पन्न भए समाधानका लागि छार्का ताडसोड गाउँपालिकाले मध्यस्थता गर्नेछ ।
११. कार्यक्रमको प्रथम किस्ता रु. दोस्रो र तेस्रो हुनेछ । कार्ययोजना अनुरूप प्रथम किस्तापछिको रकम क्रियाकलाप अनुसारको खर्चको हिसाब मिलानको आधारमा दिइनेछ ।
१२. छार्का ताडसोड गाउँपालिकाले निम्नानुसारको अवस्थामा भुक्तानी रोक्न वा असूली समेत गर्ने प्रक्रिया सुरु गर्नेछ:
 १. ले सम्झौताका शर्तहरू पालन नगरेमा

२. उपलब्ध स्रोतको दुरुपयोग भएमा वा सम्झौतामा उल्लिखित क्रियाकलाप बाहिर खर्च गरेमा
१३. दुवै पक्षको लिखित सहमतिबाट सम्झौतामा परिवर्तन गर्न सकिनेछः
माथि उल्लिखित व्यहोराहरू पालन गर्न हामी दुवै पक्ष सहमत छौं ।
सम्बन्धित गैसस तर्फबाट स्थानीय तह
सही
सही गर्नेको नाम पद
गैसस
मिति:
सम्झौताका बखत समुपस्थित महानुभावहरू :
१. सही
नाम:
ठेगाना:
सही
सही गर्नेको नाम पद
छार्का ताडसोड गाउँपाकिला
मिति:
२. सही:
नाम:
ठेगाना:

कार्यक्षेत्र तथा शर्तहरू (TOR) को नमूना

छार्का ताडसोड गाउँपालिका

..... को कार्यक्षेत्रका शर्तहरू

१. कार्यको विषय प्रवेश र कार्य गराउनुको कारण (आवश्यक भए पृष्ठभूमि विवरण संलग्न गर्ने):
२. कार्यको उद्देश्य
 - क.
 - ख.
 - ग.
३. सुरु मिति: सम्पन्न मिति:
४. कार्य स्थान/क्षेत्र: वडा नं., गाउँपालिका :, जिल्ला:
५. सम्पन्न गरिनुपर्ने मुख्य कार्यहरू (लाग्ने समय समेत, थप केही भए संलग्न गर्ने)
 - क. कार्य १
 - ख. कार्य २
 - ग. कार्य ३
६. कार्यक्रमबाट हुने अपेक्षित उपलब्धि (outcome deliverable मिति समेत रहेको)
 - क.
 - ख.
 - ग.
७. सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक दक्षता/ज्ञान र अनुभव
न्यूनतम योग्यता/अवधि
८. अनुमानित बजेट लागत अनुमान
 - क. कार्य १ को रु.
 - ख. कार्य २ को रु.
९. बजेट स्रोत
१०. प्रस्ताव स्वीकृतिको लागि आवश्यक समयावधि, सम्झौता गर्ने अवधि, कार्यारम्भ गर्ने अवधि र कार्य पूरा गर्नुपर्ने अवधिहरू खुलाइएको विवरण
११. मूल्यांकनका आधार
कार्यविधि अनुसार आर्थिक र प्राविधिक प्रस्तावलाई मा मूल्यांकन गरिनेछ । प्राविधिक प्रस्तावको मूल्यांकन पछि आर्थिक प्रस्ताव खोलिनेछ । भारित प्रणाली अनुसार प्राविधिक प्रस्तावको अंकमा आर्थिक प्रस्तावको भारित अंक प्रतिशत जोडी मूल्यांकन अंक तालिका अनुरूप गैसस छनौट गरिनेछ ।

अनुसुचि १४

कार्यदेश पत्र नमूना

छाका ताडसोड गाउँपालिकाको कार्यालय डोल्पा

प.सं.

च.नं.

मिति:

विषय: कार्यदेश दिएको ।

श्री

उपर्युक्त सम्बन्धमा यस कार्यालयको इष्टिमेट नं. मिति बाट कार्य गर्न संग मिति मा भएको सम्झौता अनुसार मिति भित्र कार्यक्रम/आयोजना सम्पन्न गरी अन्तिम प्रतिवेदन पेश गर्नु यो कार्यदेश दिइएको छ । सम्बन्धित पक्षसितको सम्पर्कमा रही संलग्न TOR बमोजिमको कार्य सम्पन्न गर्न जानकारी गराइन्छ । उक्त कार्यको सम्झौता पत्र यसैसाथ संलग्न छ ।

बोधार्थ:-

श्री

श्री आर्थिक

श्री

.....
(सचिव)

अनुसुचि १५

संस्था दर्ताको सिफारिश र प्रमाणपत्रको नमूना

सिफारिस

छार्का ताडसोड गाँउपालिका

.....

विषय: संस्था दर्ता/नविवरण सिफारिश सम्बन्धमा ।

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय,
..... ।

..... गैरसरकारी संस्थाले आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई यस कार्यालयमा दर्ता/नविकरण को लागि दिएको निवेदन उपर कारवाही हुँदा सो गैरसरकारी संस्थाको दर्ता/नविकरण को लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा सिफारिश साथ पठाउने भनी मिति मा निर्णय भएकोले उक्त संस्था नविकरणका लागि आवश्यक कागजात साथै राखी निर्णयानुसार सिफारिश गर्दछु ।

संलग्न कागजातहरू

संस्थादर्ताको लागि सिफारिश गर्दा पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू

१. सम्बन्धित गाँउपालिको सिफारिस सीफारीश ।
२. गैसस महा संघ जिल्ला कार्य समीतीको सीफारीश ।
२. साधारण सभाको माईन्युट ।
३. संस्थाको विधान ।
४. संस्थाको वार्षिक कार्यक्रम, क्रियाकलाप ।
५. कार्य समिती र साधारण सदस्यहरूको विवरण ।

दर्ता प्रमाण पत्रको नमूना

अनुसुची-१५
संस्था दर्ताको प्रमाण पत्र

श्री अध्यक्ष/सचिव

.....
.....

दर्ता मिति :

दर्ता नम्बर :

..... नामक संस्था, संस्थादर्ता ऐन २०३४ को दफा ४ बमोजिम मिति
साल महिना गते दर्ता गरी यो प्रमाण पत्र दिईएको छ ।

स्थानिय अधिकारी :

नाम :

दर्जा :

छार्का ताडसोड गाउँपालिका कार्यालय, डोल्पा

अनुसुचि १६

संस्था नविकरण सिफारिशको नमूना

छार्का ताडसोड गाउँपालिका

.....

विषय: संस्था नविकरण सिफारिश सम्बन्धमा ।

श्री जिल्ला प्रशासन कार्यालय,

..... ।

..... गैरसरकारी
संस्थाले आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई यस कार्यालयमा नविकरणको लागि दिएको निवेदन उपर कारबाही हुँदा सो
गैरसरकारी संस्थाको नविकरणको लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा सिफारिश साथ पठाउने भनी मिति
..... मा निर्णय भएकोले उक्त संस्था नविकरणका लागि आवश्यक कागजात साथै राखी
निर्णयानुसार सिफारिश गर्दछु ।

संलग्न कागजातहरू

१.नेपाल सरकारको स्वीकृति प्राप्त लेखापरीक्षकबाट गरिएको आयव्ययको लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन ।

२. आयकर तिरेको वा मिनाहा भएको प्रमाण ।
३. साधारण सभाबाट पारीत गरेका आर्थिक तथा वार्षिक कार्यको प्रतिवेदन ।
४. सम्बन्धित स्थानीय तह सँग सीफारीश ।
५. साधारण सभाको माईन्युट ।
६. साधारण सभाबाट संविकृत संस्थाको आगमी वर्षको कार्यक्रम ।
७. गैसस महासंघ जिल्ला कार्य समितीको सिफारीश ।

२.

३.

.....

बोधार्थ:-

श्री

अनुसूचि १७

गैरसरकारी संस्था (गैसस) का पदाधिकारी, सदस्य एवम् कार्यकर्ताहरूको आचारसंहिता

१. पेशागत आचरण

- गैससका पदाधिकारी/सदस्यहरूले स्वयंसेवा र सामाजिक विकासका गतिविधिहरूमा उच्च प्राथमिकता दिनुपर्छ ।
- पेशागत नैतिकता एवम् मर्यादालाई उच्च प्राथमिकता दिनुपर्छ ।
- सार्वजनिक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नुपर्छ ।
- जनताको स्वास्थ्य, सदाचार, सार्वजनिक मूल्य र मान्यतामा आँच आउने कार्य गर्नु हुँदैन ।
- प्रचलित कानून र गैससको विधान सम्मत आचरण गर्नुपर्छ ।

२. निरपेक्षतासम्बन्धी

- संस्थागतरूपमा कुनै पनि राजनीतिक दल या दलगत राजनीतिक विचारको प्रचारप्रसार गर्ने, राजनीतिक प्रभाव पार्ने या राजनीतिक पूर्वाग्रह राखेर काम गर्ने गर्नुहुँदैन ।
- संस्थागत रूपमा कुनै पनि धर्म, धर्म विशेषको अनुकूल या प्रतिकूल हुने गरी प्रचारप्रसार या विरोध गर्ने कार्य गर्नुहुँदैन ।
- कुनै पनि जात, वर्ण, धर्म, लिंग र क्षेत्रीयताका आधारमा भेदभाव या पक्षपात हुने कार्य गर्नुहुँदैन ।

३. सहयोगात्मक आचरण

- आफ्नो कार्यक्षेत्रका लक्षित समुदायका बालबालिका, महिला, अपांग, वृद्धवृद्धा र समाजमा पछाडि पारिएका वर्गप्रति सहयोगी आचरण राख्नुपर्छ ।
- प्राकृतिक प्रकोप, आपद्द्विपद् परेका बेला स्रोत साधनले भ्याएसम्म लक्षित कार्यक्षेत्रमा तत्काल गई सहयोग गर्नुपर्छ वा सहयोगका लागि वातावरण बनाउन पहल गर्नुपर्छ ।
- आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कार्यरत सेवामुखी स्थानीय संघ, संस्था तथा व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको कार्यमा स्रोत साधनले भ्याएसम्म सहयोग गर्नुपर्छ ।
- मानवअधिकारको संरक्षण, मानवीय सेवा र सहायताहरूको विषयवस्तुमा गरिने सामाजिक परिचालनमा संलग्न हुनुपर्छ ।

४. समन्वयात्मक आचरण

- आफ्ना कार्यक्षेत्रभित्र राष्ट्रिय र स्थानीय स्तरका विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी संघसंस्थाहरूसँग समन्वय कायम गरी सामाजिक विकासका कार्य गर्नुपर्छ ।
- कार्यक्षेत्रका लक्षित समुदाय/उपभोक्ता समूह/लक्षित वर्गआदिसँग सम्पर्क र समन्वय कायम गरी उनीहरूको हित हुने कार्य गर्नुपर्छ ।
- अन्य गैसस वा तिनका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरूसँग आवश्यक सम्पर्क र समन्वय कायम गरी संस्थाका गतिविधिहरू अगाडि बढाउनुपर्छ ।
- समान उद्देश्य तथा कार्यक्रम भएका विभिन्न कार्यजालोहरू (Network) सँग सम्पर्क समन्वय गरी कार्य गर्नुपर्छ ।

५. आत्मनिर्भर तथा दिगोपनासम्बन्धी आचरण

- सदस्य संस्थाहरूले सामाजिक/सामुदायिक गतिविधिहरू सञ्चालन गर्दा आत्मनिर्भर र दिगोपन दिनका लागि आवश्यकतानुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्छ ।
- गैससको चल र अचल सम्पत्तिहरूको हानी नोक्सानी हुने कार्य गर्नुहुँदैन ।
- संस्थाको संस्थागत विकासतर्फ प्रत्येक सदस्यले रचनात्मक रूपमा निरन्तर लागि रहनुपर्नेछ ।

६. आर्थिक अनुशासनसम्बन्धी आचरण

- संस्थाको कुनै पनि चल अचल सम्पत्ति आफ्नो मनोमानी खर्च गर्ने या मास्ने गर्नुहुँदैन ।

- संस्थाको चलअचल सम्पत्ति व्यक्तिगत प्रयोजन या व्यक्तिगत रुपमा लाभांश वितरण गरी नाफा कमाउने कार्यमा लगाउनुहुँदैन ।
- संस्थाको नीति नियमले तोकेभन्दा बढी या नियममा उल्लेख नभएको रकम या सुविधा आफूखुशी उपयोग गर्नुहुँदैन ।
- संस्थाको आर्थिक कारोबार प्रचलित नियम, कानून र विधिसम्मत ढंगले अधिकारप्राप्त अधिकारीद्वारा प्रमाणित गरी ठिक दुरुस्त अभिलेख राख्नुपर्छ ।
- संस्थाको कुनै पनि पदाधिकारी या सदस्यले आफ्नो जिम्मामा नियमले तोकेभन्दा बढी रकम बढी समय राख्नुहुँदैन ।
- प्रत्येक सदस्यको संस्थागत आर्थिक क्रियाकलापमा पारदर्शिता हुनुपर्नेछ ।

७. स्वायत्ततासम्बन्धी आचरण

- प्रचलित कानूनको मर्यादामा रही गैससका पदाधिकारी/सदस्यहरूले आफ्ना मनमा लागेका कुरा व्यक्त गर्नुपर्नेछ ।
- संस्थाको मूल उद्देश्यमा आँच नआउने गरी प्रचलित कानूनले दिएको अधिकारको प्रयोग गरी गैससका पदाधिकारी/सदस्यहरूले आफ्नो विचार राख्नुपर्नेछ । तर यसरी आफ्नो विचार प्रकट गर्दा त्यसबाट अरुलाई व्यक्तिगत रुपमा आक्षेप लगाउने कार्य गर्नु हुँदैन ।
- संस्था सञ्चालन गर्ने बहानामा कुनै पनि उद्देश्यले प्रचलित कानूनको उल्लंघन गरी कुनै पनि विदेशी व्यक्ति या संस्थसँग सोभै सम्पर्क र समन्वय गरी कुनै पनि सदस्यले निजी प्रयोजनका लागि आर्थिक (नगद, जिन्सी) सहयोग लिनु हुँदैन ।